

Uus teadusdoktor Aleksei Baburin

RINNAVÄHIHAIGESTUMUS, -SUREMUS JA -ELULEMUS EESTIS TERVISHOIUSÜSTEEMI MUUTUSTE JA SÕLUURINGU KONTEKSTIS

22. novembril 2024 kaitses Aleksei Baburin arstiteaduse filosoofiadoktori väitekirja „Rinnavähihaigestumus, -suremus ja -elulemus Eestis tervishoiusüsteemi muutuste ja sõeluuringu kontekstis“ (*Breast cancer incidence, mortality and survival in Estonia in the context of health care system changes and screening*).

Väitekirja juhendajad olid juhtivteadur Kaire Innos Tervise Arengu Instituudist ja epidemioloogia kaasprofessor Katrin Lang Tartu Ülikooli peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudist. Oponeeris Soome Vähiregistri direktor Janne Pitkaniemi.

Rinnavähk on Eesti naistel kõige sagedamini diagnoositav pahaloomuline kasvaja. Riiklik sõeluuring, mille eesmärk on rinnavähi varane avastamine ja seeläbi suremuse vähendamine, käivitati 2004. aastal, ent sihtrühma vanusevahemik on olnud soovitud võrreldes kitsas ja osalusmäär madal.

Töö eesmärk oli hinnata rinnavähihaigestumuse, -suremuse ja -elulemuse pikaajalisi trende Eestis, vaadeldes neid ühiskonnas ja tervishoiusüsteemis toimunud muutuste

ning sõeluuringuprogrammi rakendamise kontekstis.

Töös kasutati vähiregistri ja surmapõhjuste registri andmeid, mida analüüsiti eri statistiliste meetoditega. Rinnavähihaigestumus on Eestis aeglaselt suurenemas, peamiselt varase staadiumi arvelt. Samal ajal on vähenenud kaugelearenenud rinnavähi haigestumus. Rinnavähisuremus on vähenemas alates 1990. aastate teisest poolest, kõige kiiremini 40–79aastastel naistel. Kui varasemates sünnikohortides suurenes suremus vanuse kasvades, siis sõeluuringule kutsutud sünnikohortides jäi suremus pärast sõeluuringu vanusesse jõudmist samale tasemele või hakkas vähenema. Sõeluuringu käivitamisele eelnenud perioodiga võrreldes vähenes sellele järgnenud perioodil suremus nii noortel kui ka sõeluuringu vanuserühma kuulunud naistel. Vanematel naistel suremus ei vähenenud. Rinnavähipatsientide elulemus on viimase 30 aasta jooksul märgatavalt suurenenud kõigis vanustes. Staadiumite järgi on enim paranenud elulemus III ja IV staadiumi korral.

Tulemused viitavad, et hoolimata madalast osalusmäärast on sõeluuring koos teadlikkuse tõusu ning diagnostika ja ravi tõhustumisega olulisel määral aidanud kaasa rinnavähisuremuse vähenemisele Eestis. Et suremust veelgi vähendada, tuleb teha pingutusi riskiteguritega võitlemiseks, tagada kvaliteetse sõeluuringuprogrammi läbiviimine, lühendada viivitusi nende patsientide diagnoosimisel, kellel on juba tekkinud sümptomid, ning kindlustada kaasaegsete ravimeetodite ja psühhosotsiaalse toe kättesaadavus kõigile vähipatsientidele.